

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

II. ÚS 200/2022-59

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Laššákovej a zo sudcov Petra Molnára (sudca spravodajca) a Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti maloletého [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpeného kolíznym opatrovníkom Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Trnava, a sťažovateľa [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], právne zastúpených JUDr. Andrejom Garom, advokátom, Štefánikova 14, Bratislava, proti postupu Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 4/2019 takto

r o z h o d o l :

1. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 4/2019 **b o l i p o r u š e n é** základné právo maloletého [REDAKOVANÉ] na rodinný a súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 Ústavy Slovenskej republiky, na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, práva na starostlivosť rodičov podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu pred zasahovaním do rodinného života podľa čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa.
2. Postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 4/2019 **b o l i p o r u š e n é** základné právo [REDAKOVANÉ] na rodinný a súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, na prerokovanie vecí bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, právo na prejednanie vecí v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd.
3. Okresnému súdu Bratislava III **p r i k a z u j e** v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 4/2019 konať bez zbytočných prietáhov.
4. Každému zo sťažovateľov **p r i z n á v a** finančné zadostučinenie **3 000 eur**, ktoré im **j e** Okresný súd Bratislava III **p o v i n n ý** zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

5. Okresný súd Bratislava III **je povinný** nahradiť sťažovateľom trovy konania **738,47 eur** a zaplatiť ich právnomu zástupcovi sťažovateľov do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a sťažnostná argumentácia

1. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] (ďalej len „maloletý“) sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 10. februára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na rodinný a súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“), práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, práva na starostlivosť rodičov podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu pred zasahovaním do rodinného života podľa čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 4/2019 (ďalej aj „napadnuté konanie“). Maloletý navrhuje vysloviť príkaz konať bez zbytočných prietahov, priznať finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur a nahradiť trovy konania.

2. Sťažovateľ [REDAKOVANÉ] (ďalej len „otec“) sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu toho istého dňa domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na rodinný a súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru a práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 37 Em 4/2019. Otec navrhuje vysloviť príkaz konať bez zbytočných prietahov, priznať finančné zadosťučinenie v sume 10 000 eur a nahradiť trovy konania.

3. Ústavný súd v záujme hospodárnosti konania v pléne rozhodol o spojení vecí na spoločné konania uznesením č. k. PLs. ÚS 13/2022-5 z 2. marca 2022.

4. Z oboch takmer totožných ústavných sťažností (rozdiel spočíva v rozsahu označených práv, pozn.) vyplýva nasledujúci skutkový stav:

Otec 4. decembra 2019 podal návrh na výkon rozhodnutia uznesenia okresného súdu č. k. 37 P 125/2019 z 20. mája 2019 v spojení s Uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej aj „odvolací súd“) č. k. 20 CoP 97/2019 z 29. júla 2019 (označenými uzneseniami okresného a odvolacieho súdu bolo nariadené neodkladné opatrenie, ktorým bol upravený styk otca s maloletým, pozn.). Napadnuté vykonávacie konanie je vedené na okresnom súde

pod sp. zn. 37 Em 4/2019. Okresný súd uznesením z 25. februára 2020 postúpil vec Okresnému súdu Trnava z dôvodu tvrdenej miestnej nepríslušnosti. Pre nesúhlas Okresného súdu Trnava s postúpením veci bola vec predložená odvolaciemu súdu, ktorý uznesením č. k. 24 NcC 2/2020-869 z 11. marca 2020 konštatoval dôvodnosť nesúhlasu Okresného súdu Trnava s postúpením veci, preto bola vec vrátená okresnému súdu na rozhodnutie. Okresný súd uznesením z 13. októbra 2020 nariadil výkon rozhodnutia. Vzhľadom na odvolanie povinnej bola vec 3. augusta 2021 predložená odvolaciemu súdu, ktorý rozhodol uznesením č. k. 18 CoE 181/2021 z 30. septembra 2021 tak, že nariadenie výkonu rozhodnutia potvrdil. Označené rozhodnutie odvolacieho súdu bolo otcovi doručené 5. januára 2022.

5. Maloletý a otec (ďalej len „sťažovatelia“) v sťažnosti v podstatnom namietajú, že okresný súd v napadnutom konaní je nečinný, účelovo, zjavne neefektívne a nehospodárne sa snažil zbaviť veci postúpením veci inému súdu, hoci v inom konaní okresného súdu vedenom pod sp. zn. 37 P 190/2018 a rovnako aj v konaní vedenom sp. zn. 37 P 69/2020 medzi totožnými účastníkmi sa už opakovane a neúspešne pokúsil postúpiť vec Okresnému súdu Trnava. Sťažovatelia ďalej namietajú, že okresný súd bol nečinný od podania návrhu pol roka, keď uskutočnil prvý úkon, a to výzvu Úradu práce, sociálnych vecí a rodiny Trnava spojenú so žiadosťou o prešetrenie pomerov, na ktorú úrad reagoval 15. júla 2020. Následne podľa názoru sťažovateľov okresný súd uskutočnil jediný relevantný úkon, a to uznesením z 13. októbra 2020 rozhodol o nariadení výkonu rozhodnutia. Sťažovatelia okresnému súdu tiež vyčítajú, že okresnému súdu trvalo 10 mesiacov, kým predložil odvolanie odporkyne odvolaciemu súdu. Tvrdia, že po vrátení veci odvolacím súdom, ktorý svojím uznesením potvrdil nariadenie výkonu rozhodnutia, je okresný súd bezdôvodne nečinný, neuskutočnil žiadne opatrenia a nevyužil možnosti, ktoré má k dispozícii, aby zabezpečil výkon rozhodnutia, a to aj napriek tomu, že odporkyňa pred súdom potvrdila, že styk svojvoľne nerešpektuje a nehodlá spolupracovať. Vychádzajúc z opísaných skutočností, namietajú, že v napadnutom vykonávacom konaní dochádza nielen k zbytočným priet'ahom a porušovaniu práv podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ale zároveň aj k porušovaniu ostatných označených práv sťažovateľov, ktoré sú v príčinnej súvislosti so zbytočnými priet'ahmi a neschopnosťou okresného súdu zabezpečiť výkon styku otca s maloletým po dobu viac ako 27 mesiacov.

6. Ústavný súd ústavné sťažnosti sťažovateľov predbežne prerokoval a uznesením č. k. II. ÚS 200/2022-29 z 10. mája 2022 ustanovil maloletému [REDAKOVANÉ] v tomto konaní za kolízneho opatrovníka Úrad práce, sociálnych vecí a rodiny Trnava (ďalej len „kolízny opatrovník“) a prijal ústavné sťažnosti na ďalšie konanie v celom rozsahu.

II.

Vyjadrenie okresného súdu, kolízneho opatrovníka a replika sťažovateľov

7. Po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval účastníkov konania, aby sa vyjadrili k prijatej ústavnej sťažnosti.

8. Podpredsedníčka okresného súdu prípisom č. k. Spr 256/2022 z 21. júna 2022 k ústavnej sťažnosti odkázala na vyjadrenie zákonnej sudkyne a netrvala na ústnom prejednaní veci. Zákonná sudkyňa vo svojom vyjadrení k veci v podstatnom uviedla, že z priloženého prehľadu procesných úkonov súdu a strán sporu vyplýva, že súd v predmetnej veci nesporne postupuje a pravidelne koná aj napriek poddimenzovanosti jej súdneho oddelenia. K procesnému postupu a riešeniu príslušnosti súdu v danej veci uviedla, že v predmetnom konaní bolo nesporné zistenie, že povinná matka spolu s maloletým býva v [REDAKOVANÉ], teda nie v obvode tunajšieho súdu, preto okresný súd skúmal svoju príslušnosť aj bez námietky a rozhodol o postúpení veci. Argumentáciu sťažovateľa otca iným súdnym konaním v danej veci považovala za irelevantnú a nesúvisiacu s napadnutým konaním. Upozornila tiež na objektívne okolnosti, ktoré podľa jej názoru mali vplyv na priebeh konaní v poručenských veciach, a tým aj v napadnutom konaní. V tejto súvislosti poukázala na štatistické ukazovatele, podľa ktorých okresný súd patrí medzi najzaťaženejšie súdy s vysokým nápadom vecí, čo je neúnosné, ako aj na personálnu poddimenzovanosť jej súdneho oddelenia (bola bez súdnej asistentky vyše desať mesiacov, čo aj náležite signalizovala vedeniu súdu). Vychádzajúc z uvedených objektívnych okolností, je toho názoru, že sťažovatelia nedôvodne namietajú porušenie svojich označených práv postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

9. Súčasťou vyjadrenia okresného súdu bola aj stručná chronológia úkonov účastníkov napadnutého konania a súdu, z ktorej vyplývajú tieto podstatné skutočnosti, ktorých úplnosť ústavný súd preveril a doplnil z predloženého súdneho spisu:

- 4. decembra 2019 – doručenie návrhu na začatie konania (zo spisu vyplýva posledný dobrovoľne realizovaný styk 26. septembra 2019);
- 17. decembra 2019 – výzva na dobrovoľné plnenie – doručená matke 8. februára 2020 (prvý pokus doručovania 6. februára 2020, žurnalizácia výzvy v spise nezodpovedá dátumu vyhotovenia výzvy, predchádzajúci list z 23. januára 2020 (odpoveď súdu na žiadosť vyšetrovateľa);
- 23. decembra 2019 – žiadosť o stave konania právny zástupca sťažovateľa otca;
- 09. januára 2020 – žiadosť vyšetrovateľa Okresného riaditeľstva Policajného zboru;
- 23. januára 2020 – odpoveď súdu na predmetnú žiadosť vyšetrovateľa;
- 19. februára 2020 – vyjadrenie matky k výzve na dobrovoľné plnenie spojené s návrhom matky na prenesenie miestnej príslušnosti súdu;
- 25. februára 2020 – uznesenie o prenesení miestnej príslušnosti súdu;
- 5. mája 2020 – výzva pre kolízneho opatrovníka na prešetrenie rodinných pomerov;
- 25. júna 2020 – zaslanie správy základnej školy týkajúcej sa maloletého dieťaťa prostredníctvom kolízneho opatrovníka;
- 15. júla 2020 – správa kolízneho opatrovníka zo šetrenia pomerov;
- 13. októbra 2020 – uznesenie o nariadení výkonu rozhodnutia (doruč. matke 27. októbra 2020, kolíznemu opatrovníkovi a právnomu zástupcovi sťažovateľa 22. októbra 2020);
- 19. októbra 2020 – pokyn zákonnej sudkyne o zaradenie uznesenia Krajského súdu v Trnave č. k. 24 NcC 2/2020-869 z 11. marca 2020 do spisu, týka sa veci vedenej pred okresným súdom pod sp. zn. 37 P 190/2018;
- 28. októbra 2020 – žiadosť Okresnej prokuratúry Bratislava III (ďalej len „okresná prokuratúra“) o zaslanie kópií listinných dokumentov, toho istého dňa žiadosť vybavená;
- 10. októbra 2020 – odvolanie matky proti uzneseniu o nariadení výkonu rozhodnutia;

- 30. novembra 2020 – žiadosť okresnej prokuratúry o poskytnutie informácií, či je realizovaný styk;
 - 16. februára 2021 – doručovanie odvolania ostatným účastníkom konania (po 4 mesiacoch);
 - 16. februára 2021 – doručovanie výzvy na dobrovoľné plnenie matke v 2. poradí s poučením, prevzatá matkou 24. februára 2021;
 - 1. marca 2021 – vyjadrenie okresnej prokuratúry k odvolaniu matky;
 - 5. marca 2021 – vyjadrenie kolízneho opatrovníka k odvolaniu matky, vyjadrenie otca k odvolaniu matky;
 - 10. marca 2021 – vyjadrenie matky k 2. výzve na dobrovoľné plnenie, doručovanie vyjadrení k odvolaniu matky;
 - 21., 23. a 29. apríla 2021 – doručenie replík od účastníkov konania;
 - 13. mája 2021 – doručovanie replík účastníkom konania;
 - 3. júna 2021 – duplika matky k vyjadreniam ostatných účastníkov;
 - 29. júla 2021 – predkladacia správa (vypravené 2. augusta 2021);
 - 11. a 24. novembra 2021 – kolízny opatrovník oznamuje, že matka neumožňuje opakovane styk na základe oznámení otca;
 - 2. decembra 2021 – uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 CoE 181/2021-156 z 30. septembra 2021 – potvrdil uznesenie okresného súdu o nariadení výkonu rozhodnutia;
 - 2. decembra 2021 – kolízny opatrovník oznamuje, že matka nespolupracuje pri asistovanom styku na základe neprávoplatného rozsudku okresného súdu č. k. 37 P/69/2020 z 8. júna 2021 (o návrhu matky na úpravu výkonu rodičovských práv a povinností, pozn.);
 - 16. decembra 2021 – pokyn na doručovanie uznesenia Krajského súdu v Bratislave č. k. 18 CoE 181/2021-156 z 30. septembra 2021 účastníkom konania, doručené právnomu zástupcovi sťažovateľa 5. januára 2022, matke 28. decembra 2021, kolíznemu opatrovníkovi a okresnej prokuratúre 22. decembra 2021;
 - 30. decembra 2021 – kolízny opatrovník oznamuje, že matka 3., 7., 9., 13., 20., 23. a 28. decembra 2021 neumožnila styk, snahu o kontakt ignorovala;
 - 9. februára 2022 – zmena návrhu otca na výkon rozhodnutia, z dôvodu existencie neprávoplatného rozsudku okresného súdu č. k. 37 P/69/2020 z 8. júna 2021, ktorý je predbežne vykonateľný spojený s výzvou na využitie § 378, § 379 ods. 2, § 382 a § 383 Civilného mimosporového poriadku (ďalej len „CMP“);
 - 30. marca 2022 – podnet okresnej prokuratúry – výzva na konanie súdu a využitie § 378 CMP;
 - 4. apríla 2022 – kolízny opatrovník oznamuje, že matka 24. februára, 3., 10., 21. a 24. marca 2022 neumožnila styk, snahu o kontakt ignorovala;
 - 4. a 28. apríla 2022 – kolízny opatrovník oznamuje, že matka 4., 7., 21., 24. a 26. apríla 2022 neumožnila styk, snahu o kontakt ignorovala. Sťažovateľ nemá vedomosť o pobyte maloletého, o škole.
- Za tým žurnalizovaná a datovaná 3. výzva na dobrovoľné plnenie spojená s poučením o následkoch nerešpektovania výzvy z 1. apríla 2022, expedovaná 18. mája 2022 (doručenka v spise chýba, ale z odpovede matky vyplýva, že 23. mája 2022 prevzala výzvu);
- 1. júna 2022 – kolízny opatrovník oznamuje, že matka 17., 26. a 27. mája 2022 neumožnila styk, snahu o kontakt ignorovala;
 - 2. júna 2022 – vyjadrenie matky k výzve.

10. Stanovisko kolízneho opatrovníka sp. zn. TT1/OSPODASK/SPO/2022/3843-SP22 bolo ústavnému súdu doručené 15. júna 2022. Kolízny opatrovník v podstatnom odporučil sťažnosti vyhovieť. Uvádza, že 13. mája 2020 bol v napadnutom konaní požiadaný o súčinnosť vo veci prešetrenia aktuálnych rodinných pomerov v rodine maloletého. Už vtedy matka uvádzala, že napriek tomu, že uznesením Krajského súdu v Bratislave bol neodkladným opatrením upravený styk otca s maloletým, matka odmieta otcovi tento styk umožňovať z dôvodu, že maloletý má strach z otca, a preto ho chce chrániť. Dáva do pozornosti, že rozsudkom okresného súdu č. k. 37 P 69/2020 z 8. júna 2021 bol nanovo upravený styk otca s dieťaťom, pričom bola zároveň vyslovená predbežná vykonateľnosť tohto rozsudku, proti ktorému podali obe strany konania odvolanie. V rámci označeného konania okresný súd uznesením č. k. 37 P 69/2020-1034 zo 6. augusta 2020 začal okresný súd *ex offio* konanie o nariadenie neodkladného opatrenia o uložení výchovného opatrenia rodičom maloletého spočívajúceho v povinnosti zúčastňovať sa odborného poradenstva v [REDAKOVANÉ], po dobu šiestich mesiacov, minimálne dvakrát do mesiaca. Rodičia s občianskym združením pracovali, avšak iba individuálne, keďže matka odmietala spoločné stretnutia s otcom. Vychádzajúc z uvedeného, kolízny opatrovník bol toho názoru, že výchovné opatrenie nesplnilo svoj účel a samotný súd neprijal v tomto smere žiadne iné opatrenia. Takisto informoval, že otec maloletého od novembra 2021 pravidelne zasiela oznámenia o poškodzovaní práv maloletého spočívajúcich v neumožnení styku s maloletým. Podľa vyjadrenia otca mu nebol umožnený styk s maloletým aj napriek súdom nariadenému styku 32 mesiacov (336- krát).

11. Právny zástupca sťažovateľa v podaní doručenom 25. júla 2022 reagoval na vyjadrenie okresného súdu a kolízneho opatrovníka a v podstatnom uviedol, že kolízny opatrovník v celom rozsahu potvrdil sťažovateľmi uvádzané skutočnosti a v zhode s nimi navrhol ústavnému súdu sťažnostiam vyhovieť. Podľa názoru sťažovateľa z chronológie úkonov okresného súdu v jeho veci je zrejmé a potvrdzuje sťažovateľmi namietanú nečinnosť, resp. neefektívnu činnosť okresného súdu v jeho veci. V závere svojho vyjadrenia právny zástupca sťažovateľa navrhol, aby ústavný súd v danej veci určil termín ústneho pojednávania. Následne podaním doručeným 1. augusta 2022 právny zástupca sťažovateľa oznámil, že netrvá na nariadení ústneho pojednávania v danej veci.

12. Ústavný súd podľa § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ústavnou sťažnosťou, stanoviskami účastníkov konania, ako aj s obsahom súdneho spisu, ktorý si zadovážil (z ktorého sú zrejmé všetky procesné úkony, pozn.), dospel k názoru, že od neho nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

III.

Posúdenie veci ústavným súdom

13. Predmetom konania pred ústavným súdom je rozhodovanie, či postupom okresného súdu v napadnutom vykonávacom konaní na podklade nariadeného neodkladného opatrenia, ktorým bol

upravený styk otca s maloletým, došlo k porušeniu základného práva sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prerokovanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Zároveň predmetom tohto konania je aj posúdenie, či v okolnostiach veci došlo aj k porušeniu základného práva na rodinný a súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, práva na starostlivosť rodičov podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu pred zasahovaním do rodinného života podľa čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa postupom okresného súdu v napadnutom konaní.

III.1. K namietanému porušeniu čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru

14. Ústavný súd si pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 132/03, IV. ÚS 90/2010).

15. Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia štátneho orgánu. Samotným prerokovaním veci na súde alebo na inom štátnom orgáne sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstráni. K vytvoreniu želateľného stavu, t. j. stavu právnej istoty, dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, III. ÚS 154/06, II. ÚS 438/2017, II. ÚS 118/2019).

16. Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným prietahom v konaní, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy i práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (I. ÚS 41/02, III. ÚS 111/02, IV. ÚS 99/07) zohľadňuje tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitost' veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. V súlade s judikatúrou ESLP ústavný súd v rámci prvého kritéria prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľov (I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií postupoval ústavný súd aj v danom prípade.

17. Pokiaľ ide o právnu a faktickú zložitost' sporu, ústavný súd konštatuje, že obdobné konania možno zaradiť k štandardnej agende všeobecného súdnictva, preto dĺžka napadnutého konania rozhodne nebola závislá od právnej náročnosti prerokovávanej veci.

18. Ako už bolo uvedené, predmetom posudzovaného konania pred okresným súdom je zabezpečenie realizácie styku maloletého s rodičom vo vykonávacom konaní. V zmysle judikatúry ESĽP konania o obdobných návrhoch si vyžadujú výnimočnú rýchlosť rozhodovania (napríklad rozhodnutie vo veci H c. Spojené kráľovstvo z roku 8. 7. 1987, *Annuaire*, č. 120), podobne ako aj riešenie otázok spojených so stykom rodičov s ich deťmi, pretože tu existuje nebezpečenstvo, že v dôsledku prietáhov v konaní bude vec *de facto* rozhodnutá v neprospech jedného z rodičov alebo aj oboch rodičov (napr. v prípade adopcie – pozri napríklad rozhodnutia v prípadoch *Olsson c. Švédsko*, *Hokkanen c. Fínsko*).

19. Ústavný súd, rešpektujúc judikatúru ESĽP, je toho názoru, že takéto konania si vyžadujú mimoriadnu starostlivosť a pozornosť súdu, ktorá by mala viesť k efektívnemu a rýchlemu postupu v konaní (m. m. II. ÚS 33/99, I. ÚS 53/02). Ústavný súd je toho názoru, že povaha konania („čo je v hre“) si vyžadovala sústredený a promptný postup súdu najmä vo vykonávacom konaní, ktorým sa má zabezpečiť realizácia styku v prípadoch nedobrovoľného rešpektovania právoplatného rozhodnutia súdu.

20. Povaha napadnutého konania preto podmieňovala prísnejšie hodnotenie jeho priebehu ústavným súdom z toho hľadiska, či v ňom došlo nečinnosťou alebo neefektívnou činnosťou k zbytočným prietahom (m. m. I. ÚS 419/2015, III. ÚS 263/2016).

21. Správanie sťažovateľov ako účastníkov konania je druhým kritériom, ktoré sa uplatňuje pri rozhodovaní o tom, či v konaní pred súdom došlo k zbytočným prietahom, a tým aj k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd, vychádzajúc z obsahu súdneho spisu, dospel k záveru, že sťažovatelia nijako neprispeli k doterajšej dĺžke napadnutého konania, naopak, aktívne a iniciatívne navrhli do úvahy prichádzajúce opatrenia na zabezpečenie styku.

22. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, bol postup okresného súdu v napadnutom konaní.

23. Ústavný súd, vychádzajúc z doterajšej dĺžky a priebehu napadnutého konania, konštatuje, že postup okresného súdu v napadnutom konaní je zjavne poznačený zbytočnými prietahmi, ako aj neefektívnym postupom.

24. K prvému úkonu vo veci (výzva na dobrovoľné plnenie) malo dôjsť 17. decembra 2019, avšak zo súdneho spisu vyplýva, že prvý pokus doručovania bol realizovaný až 6. februára 2020. Ústavný súd v tomto poukazuje na to, že samotná výzva na plnenie je žurnalizovaná v súdnom spise až po predchádzajúcom liste z 23. januára 2020, pričom vo výzve v rozpore s § 379 CMP absentuje poučenie. Následne okresný súd rozhodol v napadnutom konaní uznesením z 25. februára 2020 o prenesení miestnej príslušnosti súdu, a to za okolností, že v inej veci tých istých účastníkov

konania týkajúceho sa rodičovských práv (sp. zn. 37 P 190/2018) tá istá zákonná sudkyňa sa opakovane a neúspešne snažila o prenesenie miestnej príslušnosti s totožnou argumentáciou (pozri uznesenie Krajského súdu v Trnave č. k. 24 NcC 2/2020 z 11. marca 2020, bod 3). Ústavný súd ďalej v tejto súvislosti poukazuje na úpravu § 371 ods. 4 CMP, v zmysle ktorého na výkon neodkladného opatrenia je miestne príslušný súd, ktorý opatrenie nariadil. Je nepochybné, že okresný súd konajúci tou istou zákonnou sudkyňou vydal neodkladné opatrenie, ktoré bolo predmetom napadnutého vykonávacieho konania, preto k vydaniu uznesenia o prenesení miestnej príslušnosti vo vykonávacom konaní nebol relevantný dôvod.

25. Ústavný súd ďalej poukazuje aj na skutočnosť, že v spise chýba zmienka o predložení veci nadriadenému súdu v súvislosti s uznesením z 25. februára 2020 (prenesenie miestnej príslušnosti, pozn.) a vrátení spisu (okresný súd v chronológii uviedol vrátenie spisu „apríl 2020“).

26. Ďalším relevantným úkonom vo veci bola výzva na zaujatie stanoviska a šetrenie aktuálnych rodinných pomerov adresovaná kolíznemu opatrovníkovi z 5. mája 2020, ku ktorej okresný súd pristúpil po vyše piatich mesiacoch od podania návrhu a k samotnému vydaniu uznesenia o nariadení výkonu rozhodnutia pristúpil až po uplynutí vyše desiatich mesiacoch od podania návrhu po bezúspešnej výzve na dobrovoľné plnenie zo 17. decembra 2019, ktorej, navyše, chýbalo poučenie. V období od vydania uznesenia z 25. februára 2020 do vydania rozhodnutia o nariadení výkonu rozhodnutia okresný súd uskutočnil len výzvu na šetrenie pomerov adresovanú kolíznemu opatrovníkovi, ktorý svoju správu doručil okresnému súdu 15. júla 2020. V tejto súvislosti je potrebné poukázať na to, že zákonná sudkyňa ako osoba posudzujúca splnenie podmienok a dôvodnosť nariadenia neodkladného opatrenia, ktoré bolo predmetom napadnutého vykonávacieho konania (kde bola rovnako zákonnou sudkyňou), pristúpila k šetreniu pomerov približne až po piatich mesiacoch od podania návrhu, čo nemožno považovať v okolnostiach veci za efektívny postup.

27. Povinná matka podala proti rozhodnutiu o nariadení výkonu rozhodnutia odvolanie (10. novembra 2020), ktoré okresný súd zaslal na vyjadrenie ostatným účastníkom konania až po približne štyroch mesiacoch (16. februára 2021).

28. Opísaný postup vo vykonávacom konaní ústavný súd hodnotí ako chaotický, nepružný, neefektívny, s neprimeranými časovými odstupmi, a to najmä za situácie, keď postoj povinnej k výkonu právoplatného rozhodnutia súdu, ktorý je predmetom vykonávacieho konania, bol od počiatku odmietavý (vyjadrenia povinnej, ktoré sú obsahom súdneho spisu od 19. februára 2020), o čom zákonná sudkyňa musela mať vedomosť, keďže predmetom vykonávacieho konania bolo jej vlastné rozhodnutie o neodkladnom opatrení.

29. V tejto súvislosti považuje ústavný súd za prekvapujúce a neprimerané, že okresný súd dosiaľ nevyužil dostupné procesné nástroje na zabezpečenie realizácie styku. Od počiatku napadnutého konania bol zjavný postoj povinnej matky, ktorá sa odmietala podrobiť vykonateľnému rozhodnutiu súdu, no napriek uvedenému v doterajšom priebehu konania ju okresný súd len trikrát vyzval

na dobrovoľné plnenie. Ani následne po potvrdení uznesenia o výkone rozhodnutia odvolacím súdom (hoci rozhodnutie prvej inštancie nebránilo ďalšiemu postupu v konaní, keďže nemá odkladný účinok § 377 ods. 3 CMP) okresný súd neurobil žiadne vhodné opatrenia na účel zabezpečenia výkonu rozhodnutia. V tomto smere neušlo pozornosti ústavného súdu, že k samotnému doručovaniu potvrdzujúceho rozhodnutia odvolacieho súdu pristúpil až po uplynutí dvoch týždňov.

30. Ústavný súd na základe uvedeného konštatuje, že okresný súd zlyhal pri zabezpečení efektívnej ochrany práv maloletého a otca, keď v doterajšom priebehu vykonávacieho konania bezdôvodne nepristúpil k procesným nástrojom na dosiahnutie účelu vykonávacieho konania, ktoré mal k dispozícii (nariadenie pojednávania podľa § 379 ods. 1 CMP, uloženie pokuty podľa § 382 ods. 1 CMP, prikázanie príslušnému orgánu, pozastavenie výplaty dávok podľa § 383 CMP, uskutočnením výkonu rozhodnutia podľa § 384 a nasl. CMP).

31. Ústavný súd v súhrne konštatuje, že okresný súd po dobu 38 mesiacov nebol schopný reálne zabezpečiť výkon rozhodnutia, ktoré povinná od počiatku odmietala rešpektovať, nevyužil jemu dostupné zákonné prostriedky na jeho zabezpečenie, zároveň nerozhodol o odklade výkonu rozhodnutia ani o zastavení výkonu rozhodnutia, čo ústavný súd vedie k záveru, že jeho postup rozhodne nemožno považovať za súladný s označenými právami sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

32. Ústavný súd, vychádzajúc z celkovej dĺžky napadnutého konania, zistených prietahov, neefektívneho a nesústreďeného postupu okresného súdu vo veci sťažovateľov jednoznačne dospel k záveru, že v okolnostiach posudzovanej veci boli porušené základné právo sťažovateľov na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo na prejednanie veci v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 a 2 výroku nálezu).

33. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 133 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Ústavný súd na základe svojho zistenia, že postupom okresného súdu došlo k porušeniu označených práv sťažovateľov, mu prikázal, aby vo veci vedenej pod sp. zn. 37 Em 4/2019 konal bez zbytočných prietahov, pretože označená vec nebola v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti sťažovateľov právoplatne skončená, a nie je možné vylúčiť prípadné ďalšie zbytočné prietahy pri rozhodovaní v ďalších fázach napadnutého konania (bod 3 výroku nálezu).

III.2. K namietanému porušeniu základného práva maloletého na rodinný a súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, na rodičovskú výchovu a starostlivosť podľa čl. 41 ods. 4 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru, práva na starostlivosť rodičov podľa čl. 7 ods. 1 Dohovoru o právach dieťaťa a práva na ochranu pred zasahovaním do rodinného života podľa čl. 16 Dohovoru o právach dieťaťa

34. Maloletý namietal porušenie označených práv v príčinnej súvislosti s priet'ahmi v napadnutom konaní a neefektívnym postupom okresného súdu, v dôsledku čoho od počiatku napadnutého konania bol kontinuálne nerealizovaný styk maloletého s otcom (sťažovateľom), čím malo dôjsť k porušeniu práv v intenzite odôvodňujúcej vyslovenie ich porušenia. Ústavný po zvážení všetkých relevantných okolností veci, vychádzajúc z nerozporovaného tvrdenia o nerealizácii styku, ktorý mal okresný súd zabezpečiť v napadnutom konaní, za neexistencie relevantných dôvodov na odklad výkonu rozhodnutia alebo jeho zastavenie dospel k záveru, že dĺžka absencie styku maloletého s rodičom, ktorá je v princípe nereparovateľná, odôvodňuje vyslovenie porušenia týchto práv. Maloletý bol ochudobnený o styk a možnosť budovať vzťah s rodičom, teda bolo mu upretá rodičovská výchova a starostlivosť jedným z rodičov a zároveň tým došlo k nerešpektovaniu práva na realizáciu rodinného života v intenzite, ktorá je neakceptovateľná a neospravedliteľná. Okresný súd svojím postupom v napadnutom konaní, ktorého účelom bolo efektívne zabezpečiť ochranu týchto práv, objektívne zlyhal. Ústavný súd preto vyslovil aj porušenie týchto označených práv maloletého (bod 1 výroku nálezu).

III.3. K namietanému porušeniu základného práva otca na rodinný a súkromný život podľa čl. 19 ods. 2 ústavy, práva na rešpektovanie súkromného a rodinného života podľa čl. 8 ods. 1 a 2 dohovoru

35. Ústavný súd z rovnakých dôvodov ako pri maloletom dospel k záveru o porušení označených práv otca, keďže ide o korešpondujúce, resp. rovnaké práva, ktorých je nositeľom aj otec dieťaťa, preto vyslovil ich porušenie (bod 2 výroku nálezu).

IV.

Primerané finančné zadosťučinenie

36. Podľa § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde ak ústavný súd ústavnej sťažnosti vyhovie, môže priznať sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, ak o to požiadal. Z § 123 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že ak sa sťažovateľ domáha primeraného finančného zadosťučinenia, musí uviesť rozsah, ktorý požaduje, a z akých dôvodov sa ho domáha.

37. Sťažovatelia sa domáhajú priznania finančného zadosťučinenia v sume 10 000 eur pre každého z nich z dôvodov uvedených v ústavnej sťažnosti, a to najmä z dôvodu narušenia dôvery v právny systém Slovenskej republiky, utrpanej ujmy vyplývajúcej z neprimeranej dĺžky súdneho konania, ako aj zhoršením vzťahu s maloletým práve v dôsledku zdĺhavého súdneho konania.

38. Cieľom finančného zadosťučinenia je dovŕšenie ochrany porušeného základného práva v prípadoch, v ktorých sa zistilo, že k porušeniu došlo spôsobom, ktorý vyžaduje poskytnutie vyššieho stupňa ochrany, nielen vyslovenie porušenia, prípadne príkaz na ďalšie konanie bez pokračujúceho porušovania základného práva (IV. ÚS 210/04, III. ÚS 10/02, I. ÚS 257/08). Podľa názoru ústavného súdu v tomto prípade prichádza do úvahy priznanie finančného zadosťučinenia. Pri rozhodovaní o primeranom finančnom zadosťučinení ústavný súd vychádza zo zásad spravodlivosti, z ktorých vychádza aj ESLP, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

39. Berúc do úvahy charakter predmetu konania, jeho význam pre sťažovateľov, posudzované obdobie právnej neistoty sťažovateľov, majúce dopad aj na ostatné namietané základné práva, ktorých porušenie je nereparovateľné, a všetky okolnosti daného prípadu, majúc na pamäti, že cieľom priznania primeraného finančného zadosťučinenia je len zmiernenie ujmy pocitovanej z porušenia základných práv alebo slobôd zaručených ústavou, resp. záväznou medzinárodnou zmluvou, ústavný súd považoval priznanie sumy 3 000 eur každému zo sťažovateľov za primerané finančné zadosťučinenie (bod 4 výroku nálezu).

V.

Trovy konania

40. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti uhradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

41. Ústavný súd priznal právnemu zástupcovi trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom podľa § 11 ods. 3 a § 13a ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov pozostávajúce z odmeny advokáta za tri úkony právnej služby. Za tri úkony uskutočnené v roku 2022 (prevzatie a príprava zastúpenia, podanie ústavnej sťažnosti, vyjadrenie vo veci samej) patrí odmena v sume trikrát po 193,50 eur a režijný paušál v sume dvakrát po 11,63 eur. Tá sa v zmysle § 13 ods. 2 vyhlášky zníži o 50 %, ak ide o spoločné úkony pri zastupovaní dvoch alebo viacerých osôb. Vzhľadom na uvedené odmena za jeden úkon právnej služby v prípade zastupovania dvoch osôb predstavuje rovnakú sumu teda 193,50 eur.

42. Trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, tak ako to vyplýva zo súdneho spisu, predstavujú sumu 615,39 eur.

43. Ústavný súd priznal náhradu trov konania v sume 615,39 eur, ktorá sa vzhľadom na skutočnosť, že právny zástupca je aj platcom dane z pridanej hodnoty, zvyšuje o 20 %. Trovy právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom, tak ako to vyplýva zo súdneho spisu, predstavujú sumu 738,47 eur (bod 5 výroku nálezu).

44. Toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia poslednému z účastníkov konania (§ 70 ods. 1 zákona o ústavnom súde).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. septembra 2022

Jana Laššáková
predsedníčka senátu